

Ivo Svetina bo na podelitvi Veronikine nagrade 2017 spregovoril kot predsednik Društva slovenskih pisateljev. Objavljamo njegov nagovor.

VERONIKA 2017

Kaj je poezija? Vsak od nas bi odgovoril drugače. Je vse, kar ni, sem nekoč zapisal. Danes je mogoče definirati poezijo oziroma njeno vlogo predvsem *per negationem*, kar ni. Čas rapsodov je izginil v breznu zgodovine oz. mitskega časa, čas trubadurjev je daleč, predaleč, da bi lahko še razumeli opevanje dame s samorogom, saj vemo le to, da lahko pišemo o ljubezni, torej pisati ljubezenske pesmi, nekako tako kot pisati o norosti: le opisno, če parafraziram Faucaulta. Tudi čas renesančnih sonetistov je izdihnil, uvel kot vrtnica v pozni jeseni, sled romantičnih genijev je kot večerna zarja, ki ugaša, prekleti pesniki so predmet občudovanja, predvsem pa nenehna raziskovanja, avantgarda se je že zdavnaj znašla v »restavraciji«, če parafraziram Pirjevca, niti ni več pesnikov partizanov ne pesnikov domobrancev. Vse je samo še pesem. Mar res? Res, saj tudi mehanik reče, ko popravi avto, sedaj pa motor teče kot pesem!

Pesniki ne živijo nenehno le v območju *maníe*, pesniške blaznosti, ampak se tudi teoretično ukvarjajo s poezijo; saj je verjetno njim najbolj verjeti, kaj je in kaj ni poezija. Niko Grafenauer je pred desetletji napisal eno pomembnejših knjig o pesništvu *Kritika in poetika*, v kateri je mislil poezijo tako, da jo je razdelil na dve temeljni »smeri«: na *filosofsko* in *filotehnično*: prva odgovarja na vprašanje kaj?, druga na vprašanje kako? Torej: forma proti vsebini. Boris A. Novak nas je poučil, da je pomen zven in zven pomen. In to je v svojih pesmih znova in znova dokazoval. Iztok Osojnik, tudi premišljevalec o temeljnih resnicah poezije, je med drugim raziskoval odnos poezije in etike, ki jo poimenuje za **poiezio**, s čimer hoče poudariti razliko med »konvencionalnim pesništvom kot estetičnim klepanjem poezije in poezije kot etičnim uresničevanjem«. Vse pogosteje se ob estetiko, tako rekoč larpurlatizem oz. *splendid isolation*, v katerem pesnik živi in ustvarja, ne meneč se za viharje časa, postavlja vprašanje etike. Anja Golob trdi, in to upravičeno, da je tudi ljubezenska pesem angažirana. Tako se znova srečujemo z angažiranostjo, za katero smo menili, da je njen čas že preminil v šestdesetih letih minulega stoletja! Ali če ponovim za Oscarjem Wildeom, da ni moralnih in nemoralnih literarnih del, ampak so samo dobra ali slaba. Vprašanje etičnosti besedne umetnosti, torej poezije, vendarle ni nekaj, s čimer bi se ukvarjali le teoretiki, ampak je naloga, s katero se pesnik srečuje vsak dan, ob vsakem verzu, ki ga zapiše. Kajti stih, ki v pesniku vzklije iz nič, ko besede vstanejo – kdo bi vedel od kod? – in zažarijo v svoji enkratni, neponovljivi lepoti, četudi so vse varno shranjene v Slovarju slovenskega književnega jezika, je pečat, ki ga pesnik odtisne na dlan sveta. In zareže rano v zemljevid sveta, saj svet po vsaki napisani pesmi ni več tak, kot je bil pred njo.

Omenil sem lepoto: Lepoto, zapisano z veliko začetnico. Je to tisti nikdar dosegljiv Ideal, ki se je odkrušil z neba večnosti, in se kot droban metulj spustil v človekovo bližino? Ni pesnika, ki ne bi prisegal na Lepoto, pa četudi je bila, kot se je godilo v minulih desetletjih, stoletju, prisotna tudi želja

po uničenju ali vsaj zanikanju te lepote, ki je po razčlovečenju človeka v Auschwitzu, tako rekoč neetična! Saj so živi in mrtvi okostnjaki, pepel in dim, odstrli še zadnjo idealistično tančico sveta, katerega prebivalci, otroci smo. A lepota je »le strahotnega komaj še znosni začetek« je vedel Rilke.

In danes smo priče, pričevalci, tudi pesniki, svetu, v katerem je svoboda le še napisana beseda. Samo sužnji še sanjajo o svobodi kot nečem neuresničljivim, nedosegljivim. Kot o prividu, kot o svetlobi, ki prihaja k nam z zvezde, ki je že zdavnaj, zdavnaj ugasnila, umrla. A morda, morda, pa je pesem vendarle prostor svobode in lepote, četudi je hkrati globoka rana, ki jo mora vsak od nas negovati, jo zdraviti, čeprav ve, da bo na mestu rane ostala brazgotina!

Biti pesnik je vse, biti znan pesnik je nič, je nekoč zapisala Emily Dickinson. In mi, tu zbrani, a tudi oni, ki jih danes ni tu, smo menda znani pesnik? Zakaj tako, se nemara vprašate: ker zares svoboden si le, ko si mlad in te nihče ne pozna!

Ivo Svetina